Муниципальное бюджетное общеобразовательное учреждение

средняя общеобразовательная школа №22 имени полного кавалера Ордена Славы Коняева В.М.

Выписка
из основной образовательной
программы среднего общего образования (СОО)

РАССМОТРЕНО
Руководитель МО
Козаева А.Б.
Протокол №1 от 24.08.23

РАБОЧАЯ ПРОГРАММА

учебного предмета «Родная литература»

для обучающихся 10 – х классов

Составитель: Икоева З.В.

г. Владикавказ 2023-2024

Æмбарынгæнæн ныстуан ирон литературæйы программæмæ 10 къласæн.

Адœмы монон царды кœддœриддœр стыр ахадындзинад уыдис фольклор œмœ аив литературœйœн. Уыдоны нывфтыд œрцыд сœ циард, сœ историйы ахсджиагдœр цаутœ, сœ зонадон фœлтœрддзинад. Уыдоны ис зонды суадон, ныхасы фидауц œмœ бœрзонд идейœтœ. Дзырдаивадœн йœ нысаниуœг фœуœлдœр ис нœ рœстœджы. Уый рœзгœ фœлтœры хъомыл кœны гуманизм œмœ граждайнаг идеалтыл, фидар кœны адœмы удварн, уымœй рœзынц монон œмœ культурон традицитœ. Уымœ гœсгœ скъолайы куысты ахъаззагдœр у литературœ ахуыр кœнын.

Сусæггаг нæу, абоны ахуырдзаутæ арæх нал кæсынц литературон уацмыстæ, зынтæй æмбарынц тексты анализ, сæ логикон хъуыдыкæнынад фæлæмæгъдæр, удварны хъомыладмæ нал ис фаг цæстæнгас.

Мадæлон литературæ нымад у федералон, æнæмæнгхъæугæ предметыл, ног ахуырадон стандартты йын ис сæрмагонд бынат.

Предметæй хæрзхъæд ахуыр райсыны мидис, принциптæ, бацæуæнтæм алывæрсыгæй каст цæуы æмæ программæ арæзт у ахæм **нормативон документты**:

- Уæрæсейы Федерацийы закъон «Ахуырады тыххæй»-йы;
- Ног ахуырадон стандартты;
- Цæгат Ирыстон-Аланийы модернизацийы комплексон проекты;
- Ирон национ ахуырады концепцийы ;
- Приоритетон национ проект «Нæ ног скъола»-йы;
- Республикон программæ «Ирон æвзаджы æмæ литературæйы программæ 1-11 кълæстæн»; ***Программæйы автортæ :*** Джыккайты Щамиль, Хъантемыраты Римœ, Мамиаты Изетœ, Гуœздœрты Азœ. Программœ сфидар кодта Республикœ Цœгат Ирыстоны – Аланийы Иумœйаг œмœ профессионалон ахуырады министрад.

-2012-2013 ахуыры азы ахуыргæнæн чингуытæ, ахуырадон-методикон æрмæджы номхыгъды.

-Ирон литературæ. Хрестоматии. 10 кълас Хъатемыраты Р.С. 2012

Ирон литературæ ахуыр кæныны нысантæ:

-литературæйы фæрцы скъоладзауты иумæйаг культурæ рæзын кæнын;

- литературæйы æмбарынад бацамонын;

- литературон уацмысыл æнцой кæнгæйæ, цардæн аргъ кæнын, цард æнкъарын;

-ахуырдзаутæм рæзын кæнын чиныгкæсæджы культурæ;

-ныхасы арæхстдзинæдтæ райрæзын кæнын æмæ а.д.

Стандартты домæнтæм гæсгæ арæзт программæтæ æмæ ахуыртæ «филологи»-йæ хъуамæ арæзт уой ахæм уагыл.

Мадæлон литературæ:

1) чингуытæ кæсын æмæ литературæ ахуыр кæныны ахадындзинад адæймаджы миддунейы рæзтæн цы пайда сты, уый бамбарын; чингуытæ кæсыныл фæцалх кæнын,

2) литературæ адæмы национ-культурон хæзна кæй у, адæмы цард хуыздæр бамбарыны фæрæз кæй у, уый æнкъарын;

3) мадæлон æвзагыл фыст хуыздæр уацмыстæ ахуыр кæныны фæрцы банкъарын кæнын мадæлон æвзаджы коммуникативон-эстетикон гæнæнтæ, мадæлон æвзаг адæмæн сæ химбарынады фæрæз кæй у, уый;

4) хъомыл кæнын:

а) хорз эстетикон æнкъарæнтæ кæмæ ис,

æ) фысгæ æмæ дзургæ ныхасы алыхуызон жанртæй пайда кæнгæйæ, хи хъуыдытæ раст æргом кæнынмæ чи арæхсы,

б) бакаст уацмыс равзарынмæ, уый фæдыл хи хъуыдытæ рargом кæнын чи зоны;

в) уæгъд рæстæг чингуытæ кæсынмæ чи тырны, ахæм чиныгкæсæджы;

5) алыхуызон этнокультурон традицитæ цы аивадон уацмысы æвдыст цæуынц, уый раст æмбарыныл фæцалх кæнын;

6) амонын аивадон уацмысы структурон æмæ эстетикон æвзæрст.

Ирон литературæ ахуыр кæныны предметон фæстиуджытæ

Стандарттæм гæсгæ скъоладзаутæ литературæйæ райсдзысты ахæм зонындзинæдтæ æмæ арæхстдзинæдтæ:

-иумæйаг культурон-литературон арæхстдзинæдтæ: литературон уацмыс арф æнкъарын; ирон литературæйы бастдзинад æппæтдунеон литературæтимæ æмбарын; кæсыны культурæ бæрзонд кæнын; библиотекæйы, интернеты иформаци агурын зонын;

-царды зынаргъдæр цы хæзнатæ сты, уыдон иртасынмæ арæхсын: алыварсы дунемæ уарзон цæстæй кæсын; царды алы фæзындмæ хи цæстæнгас дарын; æмбарын литературæйы нысаниуæг адæймаджы удварны хъомылады; адæймаджы фауинаг миниуджытæм критикон цæстæнгасæй кæсын; литературон уацмысы агурын дзуæппытæ зæрдæагайæг фæрстытæн;

-кæсыны культурæ бæрзонддæр кæнынмæ арæхстдзинад: литературон уацмысмæ сфæлдыстадон цæстæнгасæй кæсын; зæрдæмæ хæстæг темæтыл уацмыстæ æвзарын æмæ сæ кæсын; литературон уацмысы цы дуг æмæ культурæйы кой цæуы, уыдоны æдыл арæзт диалогон ныхасы архайын; уацмысы сæйраг персонажты миддунейæн æмæ архæйдтытæн аргъ кæнын зонын;

-ныхас кæнын; ныхасы стильтæй раст пайда кæнын зонын.

10 кълæсы ахуыр кæнынц литературæйы истории. Ам æрмæг лæвæрд цæуы хронологион уагыл. Программæмæ хаст æрцыдысты ирон литературæйы ахъаззагдæр фæзындтæ æмæ зынгæ фысджыты уацмыстæ. Æвзæрст цæуынц, зонынадæн, идейон æмæ эстетикон хъомыладон цас ахъаз сты, уыцы принципмæ гæсгæ.

10 кълœсы литературœ лœвœрд цœуы историон принциптœм гœсгœ. Уым зыны литературон процесс, йœ рœзты историон, œхсœнадон œмœ культурон уавœртœ. Прораммœйы лœвœрд цœуы литературон рœзты периоды иумœйаг характеристикœ, стœй, уыцы периоды зынгœдœр цы фысджытœ уыд, уыдоны сфœлдыстадœй сœйрагдœр уацмыстœ. Классиктœй уœлдай программœйы цы фысджытœ ис, уыдоны сфœлдыстад бœлвырдœй œндœфта литературон рœзтыл œмœ йын ис историон – культурон ахадындзинад. Уыимœ хыгъд цœуынц литературон здœхтыты хуызтœ (романтизм, символизм, реализм) œмœ сœ зынгœдœр минœвœртты аивадон œнтыстытœ.

Программæйы мидис.

Ирон советон лит-рæ 1917-1929 азты. Ирыстоны æхсæнадон – политикон уавæр 1917-1930 азты, экономикæ æмæ культурæ. Мыхуыры уавæр. Ирон фысджытæ æмæ революции. Се 'хсæнадон ахайд мидхæсты азты. Фыццаг литературон къордтæ.чингуытæ æмæ альмонахтæ.

Коцойты Арсен. Коцойты Арсены цард æмæ æхсæнадон куыст. Радзырды «Æмбæлттæ»-йы композицион арæзт. «Æнхъæл нæ уыдысты»- йы темæ, идейæ. Гыццыл адæймаджы хъысмæт «Æнæном радзырд»-ы Арсены ахадындзинад ирон литерæтурæйы.

Гæдиаты Цомахъ. Цомахъы биографи, йæ революцион куыст 1905-1907 азты. «Ос-Бæгъатыр». Трагедийы историон бындур. Национ иудзинад æмæ сæрибары идейæтæ. драмæйы. Адæмы патриотизм. Гæбайы фæлгонц, йæ сæфты фæндаг. Уацмысы æвзаджы æууæлтæ. Йæ акуалондзинад нæ царды.

Малиты Георги Георгийы царды хабæрттæ. Поэмæ «Темур- Алсахъ». Сæйраг хъайтары фæлгонц. «Дзандзирахъ»-ы сюжет, конфликт, идейæ. Багъæраты Созыры цардвæндаг æмæ сфæлдыстадыл афæлгæст.

Барахъты Гино. Барахъты Гинойы цард æмæ æхсæнадон куыст. «Арæбиаты Гуыргъохъ». Дзыллæты сæрибарыл тох кадæджы. «Азджериты Куыцыкк.» Поэмæйы романтикон стилы æууæлтæ. Бæстырæсугъды патриотон æнкъарæнтæ. Куыцыкк æмæ Бæстырæсугъды трагикон хъысмæт. Аивады темæ кадæджы.

Хъамбердиаты Мысосты царды хабæрттæ. Йе сфæлдыстадыл афæлгæст.

Беджызаты Чермен. Беджызаты Чермены цард æмæ сфæлдыстад. Новеллæты цикл «Мæсгуытæ дзурынц». Таурæгъ «Кодзыртæ»-йы ирон сылгоймаджы фæлгонц« Уанелы Колыты Бецийы мастисæн.Тутыр» - ы мидис. Новеллæты бынат æмæ ахадындзинад ирон литерæтурæйы.

Тыбылты Алыксандры литературон – критикон бынтæ.

Хъуылаты Созырыхъо. Хъуылаты Созырыхъойы цард æмæ сфæлдыстад. «Иудзонгон». Къласы тохы цаутæ мидхæсты рæстæджы Социалон быцæутæ радзырд «Номылус»-йы. Сылгоймаджы уавæр æмæ трагикон хъысмæт. Адæмы уавæр уацмысы. Радзырд «Дыууæ къæрныхы» мидис.

Фæрниаты Къоста. Фæрнионы цард æмæ сфæлдыстад. «Уады уынæр». Хохæгты тох хæдхæцæг паддзахы ныхмæ. Социалон æмæ этикон проблемæ. Мисурæты трагедион уавæр. Цæрайы фæлгонц. Пейзаж æмæ романы поэтикæйы

Нигеры бынат ирон литерæтурæйы æмæ культурæйы. Авторы позиции «Фæстаг хъæбысы» Æмдзæвгæ «Хидыл»-ы философон мидис. Фадат æмæ адæймаджы хъысмæт «Нæ тæрсын æз»-ы. Сагъæс царды нысаныл «Бонтæ бонты фæдыл уайынц» Нигеры сфæлдыстады ахадындзинад ирон литерæтурæйы.
Боциты Барон. Роман «Саст рæхысы» темæ æмæ идейæ. Хъайтары сурæт- характер равдисыны мадзал.
Туаты Дауыт. Туаты Дауыты царды хабæрттæ. Драмæ «Сидзæргæс»-ы сюжет. Драмæйы композиции æмæ фæлгонцты дих. Нуцæйы трагедион хъысмæт.
Мамсыраты Дæбейы сфæлдыстады характеристикæ. Радзырд «Ауyон»-ы сæтирæ. Уацмыс «Фæсмон»-ы идейон мидис.
Ирон литературæ Фыдыбæстæйы Стыр Хæсты азты.
Кочысаты Мухарбег. Кочысаты Мухарбеджы сфæлдыстадыл афæлгæст. Уарзондзинады мотивтæ «Сау цæстыты».Мухарбеджы æмдзæвгæты поэтикон хицæн æууæлтæ.
Калоты Хазби. Калоты Хазбийы цыбыр цардыл афæлгæст. Лирикон геройы уæздан æнкъарæнтæ, йæ цардбæллон хъуыдытæ. («Фæстаг салам», «Хорзæй баззай, Ир», «Æз мæ цард…».) Хазбийы поэтикæйы бынат йæ рæстæджы ирон литерæтурæйы.
Плиты Грис. Плиты Грисы лирикæйы сæйраг фарстытæ. Хъайтарон национ удыхъæд авторы зондахаст æмæ хæсты философи æмдзæвгæ «Солдат»-ы. Историон трагеди «Чермен». Йæ темæ æмæ композицион арæзт. Чермен - адæмы бартыл тохгæнгæнæг. Æлдæртты къорд, сæ миддуне, сæ зондахаст. Уацмысы арæзт, сюжет, композици.

Сæйраг домæнтæ 10 – æм къласы ахуыргæнинæгты зонындзинæдтæ æмæ арæхстдзинæдтæм. **Уацмыстæ наизусть ахуыр кæнынæн.**

Гæдиаты Цомахъ *«Адæм».*
Барахъты Гино *«Азджериты Куыцыкк» (Скъуыддзаг).*
Малиты Георги. Скъуыддзаг поэмæ *«Темур – Алсахъ»-æй.*
Кочысаты Мухарбег *«Фыстæг мæ мадмæ»*
Калоты Хазби *« Хорзæй баззай, Ир».*
Плиты Грис Скъуыддзаг *«Салдат».*

Ахуыргæнинæгтæ хъуамæ зоной:

- фысджыты цард æмæ сфæдыстад;
- цы уацмыстæ ахуыр кодтой, уыдоны сюжеттæ, композицийы хицæндзинæдтæ, фæлгонцтæ;
- этикон характеры тыххæй æмбарынад;

- æмбарынæдтæ:æмдзæвгæ, поэмæ, радзырд, драмæ, трагедии, роман, фыссæджы индивидуалон стилы сæйраг миниуджытæ;
- наизусть ахуыр кæнынмæ цы уацмыстæ амынд цæуы, уыдон.

Ахуыргæнинæгтæ   хъуамæ арæхсой:

- фыссæджы арæзт аивадон нывтæ иртасын æмæ æвдисын;
- уацмыс анализ кæнын, йæ хæйттæ хынцгæйæ;
- эпос, лирикæ, драмæ кæрæдзийы иртасын;
- уацмысы хъайтарæн характеристикæ дæттын, цалдæр уацмысы хъайтарты кæрæдзийыл абарын;
- авторы ахаст уацмысы архайджытæм æмæ цаутæм иртасын;
- уацмыс аив кæсын;
- хи сæрмагонд дзургæ æмæ фысгæ ныхасмæ пълан саразын;
- литературон – критикон æмæ публицистикон уацтæн, стæй ахуыргæнæджы лекцийæн хи куысты пълан, тезистæ, конспект аразын;
- литературон темæйыл доклад кæнæ реферат бацæттæ кæнын;
- нырыккон литературон фæзындтæн аргъ кæнын.

Ахуыры рæстæджы пайдагонд цæудзысты репродуктивон и продуктивон ахуыры методтæ:

- информацион технологи;
- цæстуынгæ æрмæг,
- ИКТ,
- уацмыстæм иллюстраци,
- амонæн литература.

Æрмæг куыд æмбæрстгонд æрцыд, уый сбæрæг гæнæны хуызтæ:

тест саразын; фысгæ, дзургæ дзуæппытæ; нывæцæн, изложении.

Контролы формæтæ

- индивидуалон
- къордæй
- фронталон

Контролы хуызтæ

- развæлгъау
- æрвылбон
- тематикон
- хатдзæг

Урочыты хуызтæ:

- урок-ног æрмæг амынд
- урок-практикон куыст
- уроки-хъазт
- компьютерон урок
- урок -къордты куысты формæ
- ныхасы рæзты куыст
- интеграцигон урок

Технологитæ:

- традицион технологи;
- архайды технологитæ;
- иннæ предметты бастдзинадимæ

Ахуырадон-методикон æрмæджыты номхыгъд

1. Бзаров Р.С. История в осетинском предании: Сюжет о Чермене, - Владикавказ, 1993.
2. Джусойты Н. *Ирон аив дзырды сœрвœлтау.* Цхинвал, 1966 аз.
3. Джыккайты Ш. *Ныхасы фарн*.- Дзауджыхъœу, 1996 аз.
4. Джыккайты Ш. Критикон уацты æмбырдгонд. 2 хайы. – Дзæнджыхъæу,
5. Джыккайты Ш. Ирон литературæйы истории. Дзæуджыхъæу, 2002.
6. Салагаева З.М. Четыре этюда об осетинской прозе. – Орджоникидзе, 1970.
7. *Поэзийы фарн* : Критикон уацтœ. – Орджоникидзе, 1980 аз.
8. *Зонадон – критикон уацтœ*. – Дзœуджыхъœу, 1991 аз.
9. *Критикон уацты œмбырдгонд.* – Орджоникидзе, 1981.
10. *Вопросы осетинской литературы и фольклора*. – Владикавказ, 1993

Къœлендарон пълан ирон литературœйœ курсœй10 къласы.

№ урочы	*Сæргонд*	*Урок*	*Ным*	*Урочы темæ.*	*Сœйраг æмбарынæдтæ*	*Фæстиуджытæ*	*УАА Скъ.универсалон архайдтытæ*	*Хæдзармæ куыст*
1.	Разныхас.**1с**	1		***Презентаци.*** Ирон советон литературæ 1917-1929 азты.		***Арæхсын:*** -текст скъуыддзæгтыл (хицæн эпизодтыл) дих кæнын.; -тексты сæйраг хъуыды иртасын; -уацмысы архайды цыд логикон æгъдауæй раст дзурын; -дыууæ фæлгонцы кæрæдзийыл абарын, авторы ахастдзинад йæ героймæ сбæрæг кæнын, хъайтары архайд æмæ миниуджытæн	Тесты хъæугæ æрмæг агурын (П) Аив ныхасыл куыст (К) Проблемон фарста æвæрын(П) Адæймаджы миддунейæн эстетикон æгъдауæй аргъ кæнын æмæ æмбарын(Л) Ныхмæлæуд хъуыдыдæ райхалын(К)	Конспект скæнын.
2.	Коцойты Арсен. **5с**	1		Коцойты Арсены цард æмæ æхсæнадон куыст.	Сюжет æмæ композиции.			Конспект.
3.		1		Радзырды «Æмбæлттæ»-йы композицион арæзт.				Батырбеджы фæлгонц.
4.		1		«Æнхъæл нæ уыдысты»- йы темæ, идейæ.				Леуаны фæлгонц.
5.		1		Гыццыл адæймаджы хъысмæт «Æнæном радзырд»-ы				Уацмысы адæмы эгоизм.
6.		1		Арсены ахадындзинад ирон литерæтурæйы.				Проблемон фарстатæн дзуапп раттын.

						раст аргъ кæнын.		
7.	Гæдиаты Цомахъ. **5с**	1		Цомахъы биографи, йæ революцион куыст 1905-1907 азты. «Ос-Бæгъатыр». Трагедийы историон бындур.	Элегии. Историон трагедии. Трагедийы сюжет æмæ композици.	***Арæхсын:***-драмон уацмысæн анализ кæнын, -уацмысы архайды цыд логикон æгъдауæй раст дзурын, авторы ахастдзинад йæ героймæ бæрæг кæнын, хъайтары архайд æмæ миниуджытæн раст аргъ кæнын.	Анализ, синтез, абарст, зонындзинæдтæ æмæ арæхстдзинæдтæ иумæйаг кæнын (П) Тексты хъæугæ æрмæг агурын (П) Аив ныхасыл куыст (К) Алыхуызон хъуыдытæ хынцын æмæ кординаци кæнын (К)æрмæджы фæткæвæрдыл ахъуыды кæнын(П)	Конспект. Уацмыс бакæсын.
8.		1		***Презентаци.***Национ иудзинад æмæ сæрибары идейæтæ драмæйы.				Уацмысы æууæлтæ.
9.		1		Адæмы патриотизм.				Адæмы патриотизм.
10.		1		***Презентаци.***Гæбайы фæлгонц, йæ сæфты фæндаг.				Проблемон фарстатæн дзуапп раттын.
11.		1		Уацмысы æвзаджы æууæлтæ. Йæ акуалондзинад нæ царды.				Фæлгонцаразæн лексикæ.
12.	**Н/Р/К**	1		Нывæцæн *«Национ иудзинад»* ныффыссынмæ цæттæгæнæн урок				Хæдзармæ ныффыссын.
13.	Малиты Георги. **3с**	1		Георгийы царды хабæрттæ. Поэмæ «Темур- Алсахъ».	Поэмæйы темæ, идейæ, композици.	***Арæхсын:***-лиро – эпикон уацмыс æвзарын, -уацмысы архайды	Фарст райхалынæнахадгæдæр мадзæлттæ агурын (П) Дзургæ ныхасы	Темур- Алсахъы фæлгонц. Фольклоримæ бастдзинад

14.		1		Сæйраг хъайтары фæлгонц.	Романтизм.	цыд логикон ӕгъдауӕй раст дзурын, авторы ахастдзинад йӕ героймӕ сбӕрӕг кӕнын, хъайтары архайд ӕмӕ миниуджытӕн раст аргъ кӕнын.	ӕмбаргӕ арӕзт (П) Хи хъуыдытӕ бӕлвырд ӕмӕ ӕххӕстӕй зӕгъын (К)	Уацмысы аивадон мадзæлтæ.
15.		1		***Презентаци.*** «Дзандзирахъ»-ы сюжет, конфликт, идейæ.				Уацмысы композицион хицæдзинœдтœ
16.	Багъæраты Созыр. **1с.**	1		Багъæраты Созыры цардвæндаг æмæ сфæлдыстадыл афæлгæст.				Наизусть.
17.	Барахъты Гино. **5с**	1		Барахъты Гинойыцард æмæ æхсæнадон куыст. «Арæбиаты Гуыргъохъ». Дзыллæты сæрибарыл тох кадæджы.	Радзырды арæзт, йæ лирикон ахаст. Эпитеттæ, абарæнтæ.	***Арæхсы:***-бæлвырд кæнын уацмысы сæйраг проблематикæ, -аивадон мадзæлтты ахъаз сюжет æмæ композиции равдисынæн, -бæрæг кæны сæйраг архайæджы характерон хицæндзинæдтæ, бынат фæлгонцты	Ахуырадон æрмæджы этикон нысаниуæгæн раст арг кæныны (Л) Анализ, синтез, классификаци(П) Тексты æмбарынад, хъæугæ æрмæг сæ исын зонын(П) Аххос æмæ фæстиуджытæ раиртасын (П)	Гуыргъохъ - патриоты фæлгонц.
18.		1		***Презентаци.*** «Азджериты Куыцыкк.» Поэмæйы романтикон стилы æууæлтæ.				Сюжет œмœ композицион хицœндзинœдтœ уацмысы
19.		1		Бæстырæсугъды патриотон æнкъарæнтæ.				Ӕгъдау æмæ лæгдзинады уæлахиз радзырд «Цæр»-ы

20.		1		Куыцыкк æмæ Бæстырæсугъды трагикон хъысмæт.		системæйы, авторы бæрæггæнæн.	Æмбæлгæ хуызы спайда кæнын дзургæ ныхасæй хъуыддæгтæ аразгæйæ(К) Æмбæлгæ хуызы спайда кæнын фысгæ ныхасы рæзты(К)	Уацмысы аивадон мадзæлтæ.
21.		1		Аивады темæ кадæджы.				Фæлгонцаразæн лексикæ.
22.	***Н./Р.К***	1		Нывæцæн *«Райгуырæн уæзæгмæ уарзондзинад»* ныффыссынмæ цæттæгæнæн урок.		**Арæхсын:** Хи хъуыдытæ бæлвырд кæнынæн критеритæй пайда кæнын, æмбаргæ æмæ хибарæй аразын фысгæ ныхас рацыд æрмæгæй;		Хæдзармæ ныффыссын.
23.	***Н./Р.К***	1		Нывæцæн ныффыссын.				Хæдзармæ ныффыссын.
24.	Хъамбердиаты Мысост **1с**	1		Хъамбердиаты Мысосты царды хабæрттæ. Йе сфæлдыстадыл афæлгæст.	Традиции æмæ ногдзинад			Наизусть.
25.	Беджызаты Чермен. **5с**	1		Беджызаты Чермены цард æмæ сфæлдыстад. Новеллæты цикл «Мæсгуытæ дзурынц».	Новеллæ	***Арæхсы:***бæлвырд кæнын уацмысы сæйраг проблематикæ, аивадон мадзæлтты	Хи хъуыдытæ бæлвырд кæнгæйæ, критеритæй пайда кæнын(К) Хибарæй саразын	Таурæгъ бакæсын.
26.		1		***Презентаци.***Таурæгъ «Кодзыртæ»-йы ирон				Рагон адæмы

				сылгоймаджы фæлгонц		ахъаз сюжет æмæ композиции равдисынæн, Бæрæг кæны сæйраг архайæджы характерон хицæндзинæдтæ, бынат фæлгонцты системæйы, авторы бæрæггæнæн	алгоритмон архайд(П)	царды ныв.
27.		1		« Уанелы Тутыр» - ы мидис.			Аххос æмæ фæстиуджытæ раиртасын (П)	Зазайы фыдмитæ.
28.		1		Колыты Бецийы мастисæн.			Анализ, синтез, классификаци(П)	Этнографион æрмæг уацмысы.
29.		1		Новеллæты бынат æмæ ахадындзинад ирон литературæйы.			Тексты æмбарынад, хъæугæ æрмæг сæ исын зонын(П)	Проблемон фарстатæн дзуапп раттын.
30.	***Н./Р.К***			Нывæцæн *«Сылгоймаджы хъысмæт»* ныффыссынмæ цæттæгæнæн урок.		**Арæхсын:** Хи хъуыдытæ бæлвырд кæнынæн критеритæй пайда кæнын,æмбаргæ æмæ хибарæй аразын фысгæ ныхас рацыд æрмæгæй;		Хæдзармæ ныффыссын.
31.	Тыбылты Алыксандр. **1с**	1		Тыбылты Алыксандры литературон – критикон бынтæ.				Цыбыр конспект.

32.	Хъуылаты Созырыхъо. **5с**	1		Хъуылаты Созырыхъойы цард æмæ сфæлдыстад. «Иудзонгон». Къласы тохы цаутæ мидхæсты рæстæджы		**Арæхсын:** æмбаргæ æмæ хибарæй аразын фысгæ ныхас рацыд æрмæгæй;	Æмбæлгæ хуызы спайда кæнын фысгæ ныхасы рæзты(К)	Проблемон фарстатæн дзуапп раттын.
33.		1		***Презентаци.*** Социалон быцæутæ радзырд «Номылус»-йы.	Юмор æмæ сатирæ.	***Арæхсы:*** бæлвырд кæнын уацмысы сæйраг проблематикæ, аивадон мадзæлтты ахъаз сюжет æмæ композиции равдисынæн, Бæрæг кæны сæйраг архайæджы характерон хицæндзинæдтæ, бынат фæлгонцты системæйы, авторы бæрæггæнæн	Ахуырадон æрмæджы этикон нысаниуæгæн раст аргъ кæныны (Л) Анализ, синтез, классификаци(П) Тексты æмбарынад, хъæугæ æрмæг сæ исын зонын(П) Аххос æмæ фæстиуджытæ раиртасын (П) Æмбæлгæ хуызы спайда кæнын дзургæ ныхасæй хъуыддæгтæ аразгæйæ(К)	Габейы фæлгонц. Уарзондзинад æмæ царды æцæгдзинады темæ радзырды.
34.		1		Сылгоймаджы уавæр æмæ трагикон хъысмæт.				Адæмы уавæр æмæ ирон æхсæнад.
35.		1		Адæмы уавæр уацмысы.				Фæлгонц аразæн фæрæзтæ уацмысы.
36.		1		Радзырд «Дыууæ къæрныхы» мидис.				Проблемон фарстатæн дзуапп раттын.
37.	Фæрниаты Къоста.	1		Фæрнионы цард æмæ сфæлдыстад.				

38.	**6с**	1		«Уады уынæр». Хохæгты тох хæдхæцæг паддзахы ныхмæ.	Роман.	***Арæхсы:*** бæлвырд кæнын уацмысы сæйраг проблематикæ, аивадон мадзæлтты ахъаз сюжет æмæ композиции равдисынæн, Бæрæг кæны сæйраг архайæджы характерон хицæндзинæдтæ, бынат фæлгонцты системæйы, авторы бæрæггæнæн адæймаджы уавæр æмæ фæлгонцаразæн мадзæлттæ сбæрæг кæнынæн.	Ахуырадон æрмæджы этикон нысаниуæгæн раст арг кæныны (Л) Анализ, синтез, классификаци(П) Тексты æмбарынад, хъæугæ æрмæг сæ исын зонын(П) Аххос æмæ фæстиуджытæ раиртасын (П) Æмбæлгæ хуызы спайда кæнын дзургæ ныхасæй хъуыддæгтæ аразгæйæ(К)	Конспект. Уацмысы æвзаг æмæ стиль.
39.		1		***Презентаци.***Социалон æмæ этикон проблемæ.				Проблемон фарстатæн дзуапп раттын.
40.		1		Мисурæты трагедион уавæр.				Уацмысы таурæгъон æууæл.
41.		1		Цæрайы фæлгонц.				Æппæрцæг фæлгонцты къорд.
42.		1		Пейзаж æмæ романы поэтикæйы				Хæст æмæ адæм.
43.	***Н./Р.К***			Нывæцæн *« Адæймаджы нысан царды»* ныффыссынмæ цæттæгæнæн урок.				Хæдзармæ ныффыссын.
44.	Нигер. (Дзанайты Иван) **4с**	1		Нигеры бынат ирон литературæйы æмæ културæйы.		**Арæхсын:**лирикон æмдзæвгæйы арын сæйраг фæлгонцтæ	Хи хъуыдытæ сбæлвыд кæнынæн бæлвырд критеритæй пайда кæнын(К) Ахуырадон æрмæджы	Конспект скæнын.
45.		1		Авторы позиции «Фæстаг				Проблемон фарстатæн

				хъæбысы»		(предметтæ), фылдæр ныхмæвæрд æвæрдæй. -хицæн кæнын фæлгонцтимæ баст лексикон рæнхъытæ.	этикон нысаниуæгæн раст арг кæныны (Л) Анализ, синтез, классификаци(П) Тексты æмбарынад, хъæугæ æрмæг сæ исын зонын(П) Аххос æмæ фæстиуджытæ раиртасын (П)	дзуапп раттын.
46.		1		Æмдзæвгæ «Хидыл»-ы философон мидис.				Хъайтары уæлахиз гуырысхо æмæ зындзинæдтыл
47.		1		Фадат æмæ адæймаджы хъысмæт «Нæ тæрсын æз»-ы.				Ног заманы поэты уавæр.
48.		1		Сагъæс царды нысаныл «Бонтæ бонты фæдыл уайынц»				Фæлтæрты бастдзинад уацмысы.
49.		1		Нигеры сфæлдыстады ахадындзинад ирон литературæйы.				Сæрибары темæ Нигеры лирикæйы.
50.	Боцыты Барон **2с**	1		Роман «Саст рæхыс»- ы темæ æмæ идейæ.	Роман.	***Арæхсы:*** бæлвырд кæнын уацмысы сæйраг проблематикæ, аивадон мадзæлтты ахъаз сюжет æмæ композиции равдисынæн,		Роман бакæсын.
51.		1		Хъайтары сурæт- характер равдисыны мадзал.				Уацмысы æвзаг.
52.	Туаты	1		Туаты Дауыты царды хабæрттæ. Драмæ	Сурæт æмæ	***Арæхсын:***драмон уацмысæн анализ	Æмбæлгæ хуызы спайда кæнын дзургæ ныхасæй	Драмæ бакæсын.

	Дауыт			«Сидзæргæс»-ы сюжет.	характер.	кæнын, -уацмысы архайды цыд логикон æгъдауæй раст дзурын, авторы ахастдзинад йæ героймæ сбæрæг кæнын, хъайтары архайд æмæ миниуджытæн раст аргъ кæнын.	хъуыддæгтæ аразгæйæ(К) Ахуырадон æрмæджы этикон нысаниуæгæн раст аргъ кæныны (Л)	
53.	**3с**	1		Драмæйы композиции æмæ фæлгонцты дих.				Нуцæйы трагедион хъысмæт.
54.		1		Нуцæйы трагедион хъысмæт.				Хохаг адæмы царды хъысмæт.
55.	Мамсырыты Дæбе. **3с.**	1		Мамсыраты Дæбейы сфæлдыстады характеристикæ.	Сурæт æмæ характер.	***Арæхсы:*** бæлвырд кæнын уацмысы сæйраг проблематикæ, аивадон мадзæлтты ахъаз сюжет æмæ композиции равдисынæн,	Ахуырадон æрмæджы этикон нысаниуæгæн раст аргъ кæныны (Л) Æмбæлгæ хуызы спайда кæнын дзургæ ныхасæй хъуыддæгтæ аразгæйæ(К)	Цыбыр конспект скæнын.
56.		1		Радзырд «Ауон»-ы сæтирæ.				Козбаудзинад – удхалæг миниуæг.
57.		1		Уацмыс «Фæсмон»-ы идейон мидис.				Уацмысы аивадон æууæлтæ.
58.	Разныхас.			Ирон литературæ Фыдыбæстæйы Стыр Хæсты азты.				Цыбыр конспект скæнын.

59.	Кочысаты Мухарбег. **2с**	1		Кочысаты Мухарбеджы сфæлдыстадыл афæлгæст. Уарзондзинады мотивтæ «Сау цæстыты».		***Арæхсын:***лирикон æмдзæвгæйы арын сæйраг фæлгонцтæ (предметтæ), фылдæр ныхмæвæрд æвæрдæй. -хицæн кæнын фæлгонцтимæ баст лексикон рæнхъытæ.	Хи хъуыдытæ сбæлвыд кæнынæн бæлвырд критеритæй пайда кæнын(К)	Адæмон поэты фæлгонц æмдз. «Къоста Херсоны».
60.		1		Мухарбеджы æмдзæвгæты поэтикон хицæн æууæлтæ.				Наизусть хи æвзæрст æмдзæвгæ.
61.	Калоты Хазби. **2с**	1		Калоты Хазбийы цыбыр цардыл афæлгæст. Лирикон геройы уæздан æнкъарæнтæ, йæ цардбæллон хъуыдытæ. («Фæстаг салам», «Хорзæй баззай, Ир», «Æз мæ цард…».)		***Арæхсын:*** -хицæн кæнын фæлгонцтимæ баст лексикон рæнхъытæ.	Дзургæ ныхас æмбаргæ æмæ сæрибарæй аразын(П)	Наизусть хи æвзæрст æмдзæвгæ.
62		1		Хазбийы поэтикæйы бынат йæ рæстæджы ирон литературæйы.				Цыбыр конспект саразын.
63	Плиты Грис.	1		Плиты Грисы лирикæйы сæйраг фарстытæ. Хъайтарон национ	Трагеди	***Арæхсын:***драмон уацмысæн анализ	Ахуырадон æрмæджы этикон нысаниуæгæн	Цыбыр конспект саразын.

	6с			удыхъæд авторы зондахаст æмæ хæсты философи æмдзæвгæ «Солдат»-ы.		кæнын, -уацмысы архайды цыд логикон æгъдауæй раст дзурын, авторы ахастдзинад йæ героймæ сбæрæг кæнын, хъайтары архайд æмæ миниуджытæ, раст аргъ сын кæнын. Бæрæг кæны сæйраг архайæджы характерон хицæндзинæдтæ, сæ бынат фæлгонцты системæйы, авторы бæрæггæнæн, адæймаджы уавæр æмæ фæлгонцаразæн мадзæлттæ сбæрæг кæнынæн.	раст аргъ кæныны (Л) Анализ, синтез, классификаци(П) Тексты æмбарынад, хъæугæ æрмæг сæ исын зонын(П) Аххос æмæ фæстиуджытæ раиртасын (П) Æмбæлгæ хуызы спайда кæнын дзургæ ныхасæй хъуыддæгтæ аразгæйæ(К)	Наизусть скъуыддзаг.
64		1		***Презентаци.*** Историон трагеди «Чермен». Йæ темæ æмæ композицион арæзт.	Трагедии.			Сюжеты бастдзинад фольклоримæ.
65		1		Чермен - адæмы бартыл тохгæнгæнæг.				Скъуыддзаг наизусть.
66.		1		Æлдæртты къорд, сæ миддуне, сæ зондахаст.				Проблемон фарстатæ.
67.		1		Уацмысы арæзт, сюжет, композици.				***Н.Р.К Нывæцæн.***
68.		1		***Театралон равдыстмæ бакаст.***				

Нысантæ:
Л – удгоймагон УАА

Р – регулятивон УАА
П – зонындзинæдтæм тырныны УАА
К – коммуникативон УАА

***10 къласы литературæйæ тематикъон пълан æххæстгонды** график.*

Афæдзмæ – 68 сахаты. Къуыри – 2 сахаты.

№	*Сæйраг темæты сæргæндтæ*	*Сахæттæ*	*Уыдонæй:*			Тестыл, практикон куыстыты нымæц
			Урочытæ	*Нывæцæн*	*Бон*	
1	Разныхас. Ирон советон литературæ 1917-1929 азты.	***43***	***38***	***1.*** *«Национ иудзинад»*		***4***
				2./3. *«Райгуырæн уæзæгмæ уарзондзинад»*		
				3. *«Сылгоймаджы хъысмæт»*		
				4. *« Адæймаджы нысан царды»*		
2	Разныхас. Ирон литературæ 1930 азты.	***14***	***14***			***4***
3	Разныхас. Ирон литературæ Фыдыбæстæйы Стыр Хæсты азты.	***11***	***11***	***1.*** ***Хæдзармæ хи æвзæрт темæйыл нывæцæн.***		***3***

	Иумæйагæй:	*68*	*63*	*5-къласы; 1 -х/к*		

Нормы оценки знаний, умений и навыков по литературе

Оценка устных ответов учащихся.

При оценке устных ответов следует руководствоваться следующими основными критериями в пределах программы. ***Оценкой «5»*** оценивается ответ, обнаруживающий прочные знания и глубокое понимание текста изученного произведения; умение объяснить взаимосвязь событий, характер, поступки героев и роль художественных средств в раскрытии идейно-эстетического содержания произведения; умение пользоваться теоретико-литературными знаниями и навыками разбора при анализе художественного произведения, привлекать текст для аргументации своих выводов, раскрывать связь произведения с эпохой (8-11кл.); свободное владение монологической литературной речью.

Оценкой «4» оценивается ответ, который показывает прочное знание и достаточно глубокое понимание текста изучаемого произведения; умения объяснять взаимосвязь событий, характер, поступки героев и роль основных художественных средств в раскрытии идейно-эстетического содержания произведения; умение пользоваться основными теоретико-литературными знаниями и навыками при анализе прочитанных произведений; умение привлекать текст произведения для обоснования своих выводов; хорошее владение монологической речью. Однако допускаются две неточности в ответе.

Оценкой «3» оценивается ответ, свидетельствующий в основном о знании и понимании текста изученного произведения; умение объяснить взаимосвязь основных событий, характеры и поступки героев и роль важнейших художественных средств в раскрытии идейно-художественного содержания произведения; знания основных вопросов теории, не недостаточным умением пользоваться этими знаниями при анализе произведений; ограниченных навыков разбора и недостаточном умении привлекать текст произведений для подтверждения своих выводов. Допускается несколько ошибок в содержании ответа, недостаточно свободное владение монологической речью, ряд недостатков в композиции и языке ответа, несоответствие уровня чтения нормам, установленным для данного класса.

<u>Оценкой «2»</u> оценивается ответ, обнаруживающий незнание существенных вопросов содержания произведения, неумение объяснять поведение и характеры основных героев и роль важнейших художественных средств в раскрытии идейно-эстетического содержания произведения, незнание элементарных теоретико-литературных понятий; слабое владение монологической литературной речью и техникой чтения, бедность выразительных средств языка.

Нывæцæны æмæ изложениты бæрæггæнæнты нормæтæ.

Нывæцæн æмæ изложении сты скъоладзауты ныхасы хæрзхъæддзинад бæрæгкæнæны сæйрагдæр формтæ.

Нывæцæнтæ æмæ изложенитæ фыссын хъæуы программæйы ныхасы рæзтыл куысты домæнтæм гæсгæ.

Изложениты хъуамæ уа:

10 къласы – 350 -400 дзырды.

Нывæцæнты:

10 къласы – 3,5 -4 . фарсы.

Нывæцæны ас вæййы къаддæр кæнæ фылдæр ахæм уавæртæм гæсгæ: нывæцæны стиль æмæ жанр, темæ; скъоладзауты цæттæдзинад.

Нывæцæнты æмæ изложениты фæрцы брæг кæнæм :1) скъоладзау темæ раргом кæнынмæ куыд арæхсы; 2) æвзаджы фæрæзтæй пайда кæнын куыд зоны; 3) растфыссынады хæрзхъæддзинад.

Алы нывæцæны æмæ изложенийæндæр æвæрæм 2 бæргггæнæны; фыццаг – куысты мидисæн; дыккаг – растфыссынады хæрзхъæддзинадæн.

Дыууæ бæрæггæнæны дæр æвæрæм æвзагæй. Æрмæст литературæйы куы бæрæг кæнæм зонындзинæдтæ, уæд фыццаг бæрæггæнæн æврæм литературæйæ.

Скъоладзауты растфыссынады хæрзхъæддзинад бæрæг кæнын хъæуы, цал орфографион, пунктуацион æмæ грамматикон рæдыды фæуагъта, уымæ гæсгæ.

Бæрæггæнæнты сæйраг

домœнтœ.		
Бœрœггœнœн	***Мидис œмœ ныхасыхъœд***	***Расфыссынады хœрзхъœддзинад***
«5»	1. Скъоладзау иттœг хорз раргом кодта темœ; 2. Мидис фыст у, куыд œмбœлы, ахœм фœткмœ гœсгœ. 3. Скъоладзауы дзырдуат у хъœздыг; дзырдтœй пайда кœны, кœм куыд œмбœлы, афтœ. Гœнœн ис: 1-2 ныхасы рœдыды; 1 рœдыд мидисы	1 орф., 1пункт., 1грам. рœдыды.
«4»	1. Хорз раргом кодта темœ, фœлœ иу цалдœр ран темœйœ ахызт. 2. Мидисы фœткœвœрд иучысыл хœлд œрцыд. 3. Куысты стиль у аив. Гœнœн ис: 2 рœдыды мидисы; 3-4 ныхасы рдыды.	2 орф., 2 пункт., кœнœ 1 орф. œмœ 3 пунк., кœнœ 4 пунк. рœдыды œнœ орфог р. œмœ 2 грам. рœдыды.
«3»	1. Темœ œххœст œргом ну. 2. Скъоладзауы ныхасыхъœд у мœгуыр, дзыртœй раст нœ пайда кœны. 3. Мидисы фœткœвœрд хœлд œрцыд. Гœнœн ис: 4 рœдыды мидисы; 5 ныхасы рœдыды.	4 орф., 4 пункт., кœнœ 3 орф. œмœ 5 пунк., кœнœ 7 пунк. рœдыды œнœ орфог р. œмœ 4 грам. рœдыды

«2»	1.Скъоладзау œппындœр темœ нœ раргом кодта. 2.Куыст пъланмœ гœсгœ фыст нœу. 3.Скъоладзауы ныхасыхъœд у ныллœг, фыст у цыбыр хъуыдыйœдтœй, се хсœн нœй бастдзинад. 4.Арœх дзырдтœй раст пайдагонд нœ цœуы. Гœнœн ис: 6 рœдыды мидисы œмœ 7 ныхасы рдыды.	7 орф., 7 пункт., кœнœ 6 орф. œмœ 8 пунк., кœнœ 5 пунк. рœдыды œмœ 8 орфог р. œмœ 7грам. рœдыды
«1»	Куысты ис: 6 рœдыды мидис œмœ 7 ныхасы рœдыдœй фылдœр.	7 орф., 7 пункт., 7 грам. Рœдыды.